

Fáy Miklós - Elvis Presley mégis él 2010

(ÉS LIV. évfolyam 33. szám, 2010. augusztus 19.)

Furcsa, de emlékszem a napra, amikor meghalt Elvis Presley. Augusztus volt a Balatonnál, és el kellett menni valami lányhoz, akinek a szülei kártyáztak, hallgatták a rádiót, feltehetően a Luxemburgot, és mondták, hogy meghalt Elvis. A rádióban az ő számai mentek, és arra gondoltam, hogy ugyan mi lehet ebben a váratlan. Olyan végtelenül réginek tűnt a *Jailhouse Rock*, az *Are You Lonesome Tonight*, vagy egyáltalán bármi, amit Elvis énekelt, nem nagyon tudta az ember, hogy mi más kellene tennie valakinek, akin ennyire túlhaladt az idő, mint hogy levonja a tanulságot. Mi Elvis? Már rég nem a kiabáló, gitáros fiú, szárnyas hajjal, csak egy dagadt pasi ízléstelen fehér ruhában, festett hajjal, elképesztő barkóval. Szibarita, és még csak nem is váz.

Lehet, hogy ez a legnagyobb kiszúrás, ami történhetett vele. Túl jól sikerült az önmagából megfaragott szobor. Ma, ha egy Elvis-imitátort lát az ember, soha nem halálosan jóképű, karcsú, ferde mosolyú, villogó fogú srác jön szembe, hanem egy puffadt alkoholista, kigombolkozva, izzadtán, idéetlen napszemüvegben, ékszerekkel. Ez a lehetetlen figura kiütötte a szép és eksztatikus ifjút, aki az első lemezen gitárral a kezében, csukott szemmel tudomást sem vesz a világról. Legfeljebb hagyja, hogy a világ tudomást vegyen róla.

Persze: Elvis Presley nem volt éppen bonyolult figura, nem volt virtuóz gitárjátékos, zeneszerző, szövegíró. Még énekesnek sem felfoghatatlan: abár-sonyos baritont bárki tudja némi gyakorlás árán utánozni, a felsőbb fekvésben pedig tiszta, de átlagos a hangja. Ha van benne valami furcsa, az az éneklés jellegzetessége, azonosíthatósága, az azonnali ráismerés, amitől szinte minden Elvis-számmá változott, amit ő is énekelt, függetlenül attól, hogy hányadikként találkozott a *Blue Suede Shoes*-zal vagy a *Hound Doggal*, de végül is ez érvényes mondjuk Frank Sinatrára is, ettől lesz az ember világhíres. Elvis kulturális hatása talán mégsem felmérhetetlen, bár Leonard Bernstein valaha azt mondta, ez az ember mindent megváltoztatott: a zenét, a nyelvet, az öltözködést. Lehet, bár a fehér kezeslábasomat most sehol nem találom. De ami igaz, az igaz, ha valakit ma Elvisnek hívnak, rögtön tudjuk, miféle vagányok lehettek a szülei. Nem is hallottam soha olyan emberről, aki 1950 előtt született, és Elvis lett volna a keresztnéve. XX. századi népszerűségét Muns-teri Szent Elvis aligha saját magának köszönheti. Hanem minek is? Egy bársonyos hangú, kedves mosolyú énekesnek? Ez így meg túl szerény magyarázat, nem hiszem, hogy bármire következtetnénk abból, hogy valakit Franknak hívnak, pedig Sinatra sem volt kevésbé bársonyos hangú.

Elvis Presley legnagyobb eredménye feltehetően az eksztázis vállalhatóvá tétele. Ebben talán tényleg sokat változtatott a világon. A révület, tombolás, elborulás, a pillanatból kiszakadás Elvis óta nem szégyellnivaló bolondéria, hanem irigyelt tudatállapot. Elvis kellett ahhoz, hogy Leonard Bernstein páros lábbal felugorjon a

karmesteri pulpituson, hogy Glenn Gould fennhangon énekeljen a stúdióban, hogy Keith Jarrett játék közben befeküdjön a zongora alá. Az eksztázis pedig többnyire az ifjúság kiváltsága.

Nem hiszem, hogy sok értelme volna a popdalok és karriereik haladó és reg- amikor a sztár meggazdagszik, helyesel, beilleszkedik, és úgy zajong tovább. Elvis Presley legalább becsületesen játszott, nem úgy lett Las Vegasban csillag, hogy közben a lázadásról énekelt. Talán ettől maradt élvezhető később is: nem kellene hozzá megfontolások. Ha van hangja és kedve, akkor jó, amit csinál, ha rekedt, részeg, pánikol, kiesik a kocsiból, akkor kevésbé. Nincs mit kidumálni vagy megmagyarázni. Ha ennek ellenére az élete úgy is felfogható, mint egyre több festékkal vívott, sikertelen küzdelem a fiatalságért, az, mondhatni, a benne lévő idealista: mégis jobb volt szívvel és lelkesen énekelni. Ezzel is divatot teremtett, és immár harmadszor jut eszembe az Elvis-fri-zurás karmester, Leonard Bernstein, ahogy próba közben leállítja az ifjúsági zenekart, beszél, beszél, aztán egy pillanatra megáll, és azt mondja: elfelejtettem, mit akartam mondani. Ez már a kor. Old, fucking age.

